

PAULOVA'EA OMOMBE'U TITOVA'EA PE Carta de Paulo a Tito

¹ Jihi ko Pauloramo Tupana'gareheva'ero. Jesus Cristo'ga moirūharamo ji ako no jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo.

A'ereki Cristo'ga e'i ji ve: “Ehoeho ji mombe'gwovo. A'ero ti Tupana'ga remimo'ēhara'ğa ikwahavi ojikoga ji rehe nehē nahanahā Tupana'ga ahe mbojiko ojihe javo. A'itituhēva'ea ti ğa ikwahavi a'ero nehē no nahanahā ahe oko katu katu okovo garemimbotarimova'ea rupi javo.

² Nahā po ti ğa ndekoi nehē o'ejipero ġwaramo: ‘Po ti nhande xako Tupana'ga reheva'ero, a'ero po ti nhande xaho nhandejupa avuirama ga pyri nehē.’ Nahā po ti ğa ei nehē,” ei Cristo'ga ji ve ji mondovo.

Tegwete Tupana'ga mbea. Ymyahū yvya apoa renonde ga e'i hako: “Aru ti ji nhiremimo'ēhara'ğa mombytavo ji pyri avuirama nehē,” ei ga o'mbee'yma hako.

³ Gwemimbotarimo Tupana'ga okwahavuka kiroġwe ko nhinhi'īga mombe'uhava javo. Amombe'u ji ganhi'īga a'ero. A'ereki ji ve ga e'i kako: “Eho ti nhinhi'īga mombe'gwovo ğa pe,” ei Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ji ve kako.

⁴ Tito, kiro ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Jira'yra'java'ea a'e ji nde ve. A'ereki ji ja nde

erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve kako.

Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi nhandembopiro'yhara'ga pavēi, a'e ji. Tandeporogwety ti Tupana'ga Jesus Cristo'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Titova'ea oporavyky Creta pe

⁵ Ji horame ypa'ouhūa hugwi Creta hugwi nhande ndiaporavykypavi ġa pokopave'yma. Nurā ji nde rejari pevo toporavyky pa ti ga ji py'rovo javo. Jihi a'e nde ve a'ero: Nahanahā ti Jesus'gareheve'ġa pyteripeve'ġa hugwi emo'emo'ē akwaimbae'ġa onhimbovyvyhara'ġa ikwahapyra'ġa tohepia katu ti ġa Jesus'gareheve'ġa mbo'embo'eavo javo. Embojoapia pa ti egwovo cidades pe ġagwyri pe Creta pe ġa mo'emo'eamo, a'e ji nde ve ikwehe.

⁶ Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa ti toko katu, a'e ji. Tegwete ojipe'ġa nemimbojahava ġa ndehe a'ero. Ojipeji tehe ti ġa togwereco ġwembireko'ġa. Tojiko ti ġanda'yra'ġa Jesus Cristo'ga rehe. Toakwaha ti ġanda'yra'ġa no hendukatuavo ġanhi'ġa. Po ojipe'ġa omombe'u katu ġanda'yra'ġa ko oko te'varuhu javo, a'ero ti ġa tokoyme Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa. Po ġanda'yra'ġa ndekokatui, a'ero pyry ġa Jesus'gareheve'ġa ndepiakatui gwa'yra'ġa moġitakaturu ġwaramo.

⁷ A'ereki Tupana'ga pe ġa oporavyky. A'ero ti ġa toko katu Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa.

Ga ndekokaturame tegwete ojipe'ġa nemimbojahava ġa ndehe a'ero. Gwemimbotarimova'ea rupi jate rūi ti ġa toko onhimbohete'e'yma. Tonhimboahituhenhuhūyme ti ġa. Tougwejuhuyme ti ġa ahemboheagwryryva'ea vinho. Togwayvaryme ti ġa ojipe'ġa. Tokoyme ti ġa ojipe'ġa ja – kiroki ġa itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoġita jipi.

⁸ Ojipe'ġa ndurame ġapyteri pe tohoryory ti ġa ġa ndehe ġa mombytavo ġwonga pe ġa poraka. Taheaporoġita katu pota ti ġa ġa pokoga. Tonhimbovyvy ti ġa. Toko katu ti ġa ojipe'ġa pe. Tapyry ti ġa hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa. Gwemimbotate'varuhua rupi rūi ti ġa toko. Ga ti toko Tupana'ga nhi'iġa rupi.

⁹ Tojiko hete ti ġa a'itituhēva'ea rehe nhiremimbo'ea rehe. Piry ahe heroviari a'ea. A'ero ti ġa ikwahahetei a'itituhēva'ea ojipe'ġa mbo'eavo hehe imombe'uheteavo ġa mbohoryoryva hehe nehē. A'ero ti ġa ojipe'ġa mbopogwei a'itituhēva'ea kwahavuka ġa pe nehē – kiroki ġa e'i Tupana'ga nhi'iġa pe a'ea ko a'itituhēva'ea rūi javo.

¹⁰ Tombo'e kwaha ti Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa, a'e ji. A'ereki he'yjuhuve'ġa nohendukatupotari okovo ġwemimbotarimova'ea rupi onhi'iteheavo onhimoandyandyita ojipe'ġa moandyandyita no. Judeus'ġa ojikytiukave'ġa jara'ġa hohe nohendukatupotari.

¹¹ Tupana'ga nhi'iġarūiva'ea ġa omombe'umbe'u Jesus'gareheve'ġa pe ġa moandyandyita. Nanongara rehe po ġa nombo'ei ramo. A'ereki ġa omongo tehe Jesus'gareheve'ġa py'a. Ganongapypeve'ġa py'a ġa imongotehei no. Nahã

ġa ndekote'varuhui ipyhyga vehevi itambere'ia ġa hugwi ġwemimbo'ea kwepykavamo. Tito, pemombi ti ġanhi'iġa tombo'ea'javyme ti ġa javo.

¹² Perope pe peju – Cretapeve'ġa namonhava'ea aerēva'ea mombe'uharava'ea omombe'u gwe'yjava'ea hako. Ahe e'i hako: “Cretapeve'ġa ko i'mbeheteve'ġa. Nane'ymi ġa mbero. Oko te'varuhu ġa otiruahūro onhyrōe'yma. Ougwei hete ġa mbatera okovo ovevugwehetero. Mbatera rehe jate ġa ndekoi toro'u hete javo,” ei ahe Cretapeva'ea mombe'gwovo hako.

¹³ Ahe Cretapeve'ġa mombe'u katu reki. Nurā ti penhi'iġahy ġa pe imombe'uheteavo tojiko hete ti ġa Cristo'ga rehe javo.

¹⁴ Penhi'iġahy ti ġa pe topohi ti ġa imombe'utehea hugwi judeus'ġa namonhava'ea remimombe'utehea hugwi javo. Ombojihu ahe imombe'utehea. Aġwamove'ġa nemimbojihuva hugwi ti ġa topohi no ġanemimombe'utehea hugwi. A'ereki imbojihuvame ġa nohendukatui a'itituhēva'ea.

¹⁵ Kiroki ġa pyry okote'varuhua momboruka Jesus'ga pe – ġahā e'i mbatera pe nhaporemo: “Pyry hete mbatera Tupana'ga rembiapoa nhaporemo,” ei ġa.

Kiroki ġa oko te'varuhu ojikoge'yma Jesus'ga rehe – ġahā e'i mbatera pe nhaporemo: “Ndapyryvi mbatera,” ei ġa. Nonhimombaragwahava'javi ġa aherekokatua rehe aherekote'varuhua rehe no. Gandeaporogita tiruahū. Okote'varuhua rehe vehevi ġa nonhimombaragwahavi.

¹⁶ Ga e'i tehe: "Orokwaha hete ore Tupana'ga," ei ġa novĩa. A'ereki ġa ndokokatui reki. Nurã ahe nhimombaragwahavi ġa ndehe ndojikogi tuhẽ ġa Tupana'ga rehe javo. Nombohoryvi ġa Tupana'ga ojihe. Ndokoi ġa ganhi'iġa rupi. Nurã ti Tupana'ga ei ġa pe nehẽ: "Ga ko ndapyryvi. Nurã tegwete ġandekokatua," e'i ti ga ġa pe nehẽ.

2

A'itituhẽva'ea Tupana'ga remimbo'ea

¹ Ndehe reki, Tito, embo'e ti Jesus'gareheve'ġa a'itituhẽva'ea rehe Tupana'ga remimbo'ea rehe.

² Embo'e ti akwaimbae'ġaymyana. Tahea-poroġita katu ti ġa tapotaruhuyme ti ji mbatera javo. Tonhimoġatyrõ ti ġa. Tonhimbovyvy ti ġa okokatuavo ġwaramo. Tojiko hete ti ġa Tupana'ga rehe okovo ganhi'iġa rupi. Toarõ hete ti ġa ojipe'ġa. Tonhimomirana hete ti ġa Tupana'ga nhi'iġa rupi okovo. A'ea rehe nhaporemo ti embo'e akwaimbae'ġaymyana.

³⁻⁴ Na jitehe ti embo'e kunhangwerymyana'ġa. Toko katu ti ġa no hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa. Tombotegweteteheyme ti ġa ojipe'ġa. Tougwejyme ti ġa ahemboheagwryva'ea vinho.

Tombo'e ti ġa pyryva'ea rehe timoġita ti kunhangwerapyahuve'ġa a'ea rehe javo. Tomonhimbovyvyruka ti ġa ipyahuve'ġa. Te'i ti ġa ġa pe: "Pearõ hete ti penhimbireko'ġa. Pearõ hete ti peja'yra'ġa." A'ea ti ġa te'i ipyahuve'ġa pe.

⁵ Te'i ti ġa: "Penhimbovyvy ti. Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa pejapyakavo aherekokatua rehe jate. Pehepia katu ti penhonga. Peko katu

ti ojipe'ġa pe. Peko ti penhimbireko'ġa nhi'ġa rehe.” A'ea nhaporemō ti kunhangwerymyana'ġa te'i kunhangwerapyahuve'ġa pe. Tohendu katu ti kunhangwerapyahuve'ġa te'ite'varuhuyme ti ojipe'ġa Tupana'ga nhi'ġa pe ganhi'ġa mbotegwetee'yma. Tito, nahā ti ere kunhangwerymyana'ġa pe tombo'e ti ġa ipyahuve'ġa javo.

⁶ Embo'e ti akwaimbae'ġa no ipyahuve'ġa tonhimbovyvy ti ġa javo.

⁷ Ndehe no, Tito, eko katu ti, a'e ji nde ve. Nde repiagame ti ġa ndekokatui a'ero nde javijitehe nehē no. Embo'e katu ti ġa a'itituhēva'ea rehe jate Tupana'ga nhi'ġa rehe enhimbovyvya ġa mbojikoga enhimimbo'ea rehe.

⁸ Nane'yimi ti enhi'ġatu ġa mbo'ekatuavo. A'ero ti tegwete ojipe'ġa ehava nderekote'varuhua pe nehē. A'ero ti nhanearōe'ŷve'ġa ndipoyjayjari nehē timombe'u ti ġanemimbo'ete'varuhua javo novīa.

⁹ Embo'e ti ġa – kiroki ġa ndipiro'yi opojykahara'ġa hugwi. Tohendu katu ti ġa opojykahara'ġa nhi'ġa ġa mbohoryoryva oporavykypava rehe. Tonhi'ġkwepyte'varuhuyme ti ġa ġa no.

¹⁰ Tomimyme ti ġa ġambatera. Tombojiko hete ti ġa opojykahara'ġa ojihe okokatuavo ġwaramo. A'ero ti ġapojykahara'ġa ei nehē: “Pyry hete jipyrive'ġa okokatuavo oporavykyavo ji ve jipi Tupana'ga remimbo'ea rendukatuavo ġwaramo. Pyry hete Tupana'ga remimbo'ea a'ero.” Nahā ti ġa ei nhanembopiro'yhara'ga nhi'ġa pe nehē. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e ġapyrive'ġa ipiro'ye'ŷve'ġa.

11 A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhaporemo vyvakotyve'ğa pe nhaporemo. A'ea rupi ga ei: “Pejiko pa ti ji rehe,” ei ga. “A'ero ti ji pe mbuhurukari ji pyri pe mombytavovo avuirama nehë,” ei ga.

12 Imombyryvame nhande ve Tupana'ga ei: “Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohi ti penhimimbotate'varuhua hugwi no,” ei ga. “Penhimbovyvy ti. Peko katu ti ojipe'ğa pe. Pehendu katu ti nhinhi'ğa ji nhi'ĩpo'ruavo,” ei Tupana'ga nhande ve. “Nahã ti peko katu aḡwamo,” ei Tupana'ga nhande ve nhaporemo vyvakotyve'ğa pe nhaporemo.

13 Imombyryvame nhande ve ga ei: “Nahã ti peko katu pejoryjoryvamo aerë ti Jesus Cristo'ga rura'javi nehë javo ḡwaramo. Uhura'ja ti ga pen-duvihavuhuhete'ga nehë pembopiro'yhara'ga Jesus Cristo'ga. Ikatu hete ti garura nehë,” ei Tupana'ga.

14 “Onhikwava'ë ga ojijukavouka vyvakotyve'ğa pe ḡa ndepyga raikwehe tambopiro'y ti ji ḡa ḡandekote'varuhua hugwi nhaporemo nehë javo. Omano ga tamombyry ti ḡa mongovo javo. 'A'ero ti ḡa ndekoi ji rehe jate xako katu ti ojipe'ğa pe ḡa pokoga javo,' ei Jesus Cristo'ga,” ei Tupana'ga.

15 Tito, a'ea ko Tupana'ga nhi'ğa. Nurã ti a'ea rehe nhaporemo embo'e hete ḡa pehendu katu ti javo. Ehendukatuuka ti ḡa pe ḡa mbopohiruka ḡandekote'varuhua hugwi. Eko katu ti ḡa pyri tohendu katu pa ti ḡa nhinhi'ğa javo. A'ereki Tupana'ga onhi'ğa mombe'upavuka nde ve.

3

Nahanahã ti peko katu

¹ Tito, embo'e ti Cretapeve'ġa ikwahavukara'java ġa pe toko ti ġa gwuvihava'ġa nhi'iġa rehe. Ere ti ġa pe ġa mbo'eavo: "Huvihava'ġa ti tomongomongo ogwyriveve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi. Po ġanemimbotarimova'ea pyryvamo, a'ero ti pehendu katu pota ġanhi'iġa ġa nhi'ġpo'rupava peporavykykatuavo." A'ea ti ere ġa mbo'eavo.

² Te'ite'varuhuyme ti ġa ojipe'ġa pe ġa mbotegwetee'yma. Togwayvayvaryme ti ġa okovo. Tinhyrõ ti ġa imondovo ojeaporoġitakatus imohina ġa ndehe nhaporemo. Tito, a'ea rehe nhaporemo ti embo'e ġa nehẽ.

³ Embo'e ti ġa a'ea rehe nahanahã ti ahe toko javo. A'ereki ymya nhande ndiajikogi Jesus Cristo'ga rehe ġa ja kako. A'ea rupi nhande nhaporemo ndikwahavi pyryva'ea. Nhande ndikwahavi Tupana'ga no kako. Nihendukatui nhande ġanhi'iġa. Ojipea rehe nhande xako nhanenhimmoandyandyjuka ojipe'ġa pe. Xako nhande nhaneremimbotate'varuhuva'ea rupi iparaparavuhuva'ea rupi nahã ti nhande roryroryvamo javo novia. Nhanetiruahũ nhande nhandekovo kako. Xanhimyrõ nhande mbatera rehe ġa ndehe no. Xako te'varuhu nhande ojipe'ġa pe. Nurã ġa nianearõhetei. Nianhoarõhetei nhande no. Nahã nhande rekoi ymya kako.

⁴ Aerẽ reki Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ikwahavukari opyryva yvyakotyve'ġa pe a'arõ hete ji ġa javo.

⁵ A'ero nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehē jawo. Nhanderekokaturu ġwaramo rūi ga omombo nhanderekote'varuhua. Nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua.

Ohyvuka ga nhanderekote'varuhua gwa'uvapyryva pe. Gara'uvapyryva nhandereaporoġita rerojijyi nhandereaporoġita mbopyahuavo.

⁶ A'ereki Tupana'ga omondokatuuka gwa'uva nhande pyri nahā ti epoko hete ġa jawo. A'ereki Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanembopiro'yhara'ga.

⁷ Tupana'ga omondouka gwa'uva nhande pyri tuhu ti ġa upa opytavo ji pyri avuirama nehē jawo. Tupana'ga omondouka gwa'uva. A'ereki ga pyry nhande ve nhande mombyryva. A'ero nhande roryroryvamo nhandejikoga ga rehe ikwahava aerē ti nhande ruvi ga pyri avuirama nehē jawo.

⁸ A'ea ko nhiremimombe'ua a'itituhēva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero.

Tito, a'ea rehe ti embo'e hete jipi toko katu pota hete ti ġa jawo - kiroki ġa ojiko ga rehe. Nhiremimombe'ua ko pyryva'ea imombyryheteavo vvyakotyve'ġa pe nhaporemo ġa pokoga.

⁹ Po ojipe'ġa nhi'inhi'itehei nahanahā po jawo, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ġanhi'iġa renduve'yma. Po ġa ei: “Nahanahā oko nhaneramonhava'ea aherakykwepoharava'ea no.” Po a'ea ġa ete-hetehei, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ġanhi'iġa renduve'yma.

Po ġa ei nde rayvayva: “Maraname nde ere'u pa ġwia?” e po ġa. “A'ereki Moisés'va'ea remimbo'eagwera e'i: 'Gwiġwia ti pe'u. Gwiġwia ti tape'ui,' e'i. 'Nahanahā ti peko katu,' e'i. Xako ti aheremimbo'ea rehe,” e po ġa. Po ġa ei na nde ve, a'ero ti terehendukatui ġanhi'iġa. A'ereki ġa gwayva pota ahe. Ndopokogi reki ġa ahe a'ero.

¹⁰ Ojipe'ġa po ndokoi Tupana'ga nhi'iġa rupi okovo hajiheva'ea rehe peko ti nhinhi'iġa rupi javo. Gahā ombopohi pota ojipe'ġa Tupana'ga hugwi. Embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'iġa rehe a'ero ġa momoranduva toko katu ti ġa okovo Tupana'ga nhi'iġa rupi jate javo. Po ġa nohendukatui nenhi'iġa, a'ero po ti erea'ja ġa pe hamo. Po ġa ndopohiri ve hajiheva'ea hugwi, a'ero ti epohi ġa hugwi.

¹¹ A'ereki nanongara'ġa ojipokwaha okote'varuhua rehe. Oko te'varuhu ġa a'ero hendukatue'yama. A'ero ġa imbojari ojihe okote'varuhuavo ġwaramo.

Paulova'ea omondouka onhi'iġa

¹² Tito, ma'ġa po ti ji amondouka nde pyri nehē? Mara'ngu po ti Ártemas'ga ji ga mondovo nehē? Mara'ngu po ti Tíquico'ga nehē? Ji ga mondorame nde pyri ejirokwa ti ejoa cidade de Nicópolis pe ji repiaga. Pevo po ti ji hoi no jipytavo yapoa rupi nehē.

¹³ Zenas'ga ovavagahihara'ga po ti oho nde hugwi ojipe'ġape'ġa ndepiaga nehē. Apolo'ga po ti oho ga rupi nehē no. Ejirokwa ti ġa pokoga ġa horame nehē. Emondo katu ti mbatera ġa pe tokoyme ti ġa imbatere'ỹva'ero nehē.

14 Nhaneremimbo'ehara'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe ti ere: “Pemondo katu ti penhimbatera nanongara'ġa pe no ġa pokoga.” A'ea ti ere ġa pe Jesus'gareheve'ġa ti tomondo tehe kwaha javo. A'ea rehe ti embo'e ġa toko katu ti ġa javo. A'ero ti ġa jirokwari okokatuavo ojipe'ġa pe okotehee'yma nehẽ.

15 Kiroki ġa oko ji pyri - ġahã omondouka onhi'iġa nde ve.

Ere ti pevove'ġa pe - kiroki ġa ore arõ hete ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe: “Paulo'ga omondouka onhi'iġa pe me.” A'ea ti ere ġa pe.

Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporem, a'e ji.

Tupana'ga nhi'iga New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

3eb8a851-f633-5209-8712-862a9511e134